

Экономика и управление предприятиями

УДК: 338.43

Коновалова Надія Сергіївна

асистент кафедри міжнародної економіки

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Чан Сі Цо

студент

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Коновалова Надежда Сергеевна

ассистент кафедры международной экономики

Национальный технический университет Украины

«Киевский политехнический институт им. Игоря Сикорского»

Чан Си Цо

студент

Национального технического университета Украины

«Киевский политехнический институт им. Игоря Сикорского»

Konovalova Nadiia S.

assistant of International Economics Department

National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

Chang Shi Chao

student

National Technical University of Ukraine

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»

ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ НА РИНКАХ КНР

**ОПРЕДЕЛЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ
АПК УКРАИНЫ НА РЫНКАХ КНР
COMPETITIVENESS ASSESSMENT OF AIC UKRAINE
ENTERPRISES IN THE MARKET CHINA**

Анотація. У статті наведено теоретичне обґрунтування та узагальнення науково-методичних засад, спрямованих на дослідження та вдосконалення процедур оцінювання конкурентоспроможності, зокрема підприємств агропромислового комплексу України на ринках Китайської Народної Республіки. Розглянуті існуючі основні наукові підходи до визначення терміну «конкурентоспроможність підприємства». Зазначено, що в загальному вигляді здатність підприємств адаптуватись до навколишніх умов та ефективно функціонувати в умовах ризику та невизначеності називають конкурентоспроможністю підприємства. Тому актуальним є конкретизація визначення даної категорії, доцільності її застосування стосовно характеристики підприємств, що здійснюють свою діяльність в межах продовольчого комплексу України та виявлення факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємств України, що відносяться до різних видів сільськогосподарського виробництва на ринку КНР.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, зовнішні загрози, внутрішні загрози, вплив глобалізації на агропідприємства.

Аннотация. В статье приведены теоретическое обоснование и обобщение научно-методических основ, направленных на исследование и совершенствование процедур оценки конкурентоспособности, в частности предприятий агропромышленного комплекса Украины на рынках Китайской Народной Республики. Рассмотрены существующие основные научные подходы к определению термина «конкурентоспособность предприятия». Отмечено, что в общем виде способность предприятий адаптироваться к окружающим условиям и эффективно функционировать

в условиях риска и неопределенности называют конкурентоспособностью предприятия. Поэтому актуальным является определение сущности данной категории, целесообразности ее применения в отношении характеристики предприятий, осуществляющих свою деятельность в рамках продовольственного комплекса Украины и выявление факторов, влияющих на конкурентоспособность предприятий Украины, относящихся к разным видам сельскохозяйственного производства на рынке КНР.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия, внешние угрозы, внутренние угрозы, влияние глобализации на агропредприятия.

Summary. The article presents a theoretical study and synthesis of scientific and methodological principles designed to study and improves competitiveness assessment procedures, including the agricultural sector of Ukraine in the markets of China. The existing basic scientific approaches to the definition of the term "competitiveness". It is noted that in general, the ability of enterprises to adapt to environmental conditions and effectively operate in conditions of risk and uncertainty called competitive enterprise. So important is to determine the nature of this category, the feasibility of its application in relation to the characteristics of enterprises that operate within the food complex of Ukraine and to identify factors affecting the competitiveness of Ukrainian enterprises related to different types of agricultural production in the China market.

Key words: competitiveness, external threats, internal threats, the impact of globalization on the competitiveness of agricultural industry.

Постановка проблеми. Економіка України та агропромисловий комплекс (далі АПК), зокрема, в цілому переживають складні часи трансформації. Виробники продукції вимушені шукати нові шляхи для підвищення прибутковості власного бізнесу та збільшення реалізації продукції, оскільки зовнішнє середовище є достатньо мінливим і щодня

виникають нові загрози. Метою діяльності будь-якого підприємства є розширення ринку збуту з метою максимізації прибутку. Водночас виникнення конкуренції спричинене тим, що велика кількість підприємств, зокрема аграрних, виробляють ідентичні товари та послуги, тому між ними неодмінно виникає боротьба за певний сегмент того чи іншого ринку. Особливо актуальним стає прогноз результату конкурентного змагання при виході на нові ринки або розширення своєї присутності та закріплення позицій на раніше відкритих, зокрема при виході українських підприємств на ринок КНР.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням конкурентоспроможності підприємства присвячені роботи І.І. Білецької [1], І.І. Вініченка [3], П.Р. Діксона [4], І.З. Должанського [5], М.І. Долишнього, П.Ю. Беленського [6] та ін. [13]. Дослідженням АПК в країні та світі присвячували свої праці вчені-економісти: В.І. Бойко, Н.І. Гомольська [6], О.Д. Гудзинський, С.М. Кваша, Ю.Є. Кирилов [8], Г.Ф. Мазур [9], О.В. Никитюк [10] та багато інших. Конкурентоспроможність підприємств АПК України та розвитку олійно-жирової промисловості України, зокрема, розглядаються такими вченими-економістами як: Л.А. Євчук [7], Н.Л. Кузьмінська, В.В. Лазня, С.І. Таршин, В.М. Шумейко [11], О.М. Яценко [12] та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є узагальнення науково-методичних засад та розгляд практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення процедур оцінювання конкурентоспроможності підприємств АПК України на ринках КНР. Досягнення мети забезпечується вирішенням наступних завдань: 1) систематизувати наукові погляди на сутність поняття конкурентоспроможність підприємства; 2) виявити вплив глобалізації на конкурентоспроможність підприємств аграрної промисловості.

Виклад основного матеріалу. В літературі сутність конкурентоспроможності підприємства розглядається з кількох позицій. На основі аналізу здійснено групування за підходами до управління підприємством і виокремлено основні визначення, що наведені у табл. 1.

Протягом останніх десятиліть в аграрному секторі основною рушійною силою та результатом розвитку продуктивних сил усіх країн стало формування світової агро-продовольчої системи, що відбувається в результаті інтенсифікації міжнародної кооперації та поділу праці, взаємодії та глобалізації національних товарних систем у сфері виробництва та продажу продовольства.

Таблиця 1

**Погляди деяких вчених сучасності на поняття
«конкурентоспроможність підприємства»**

Підходи	Визначення	Автор, джерело
Функціональний	можливість <i>ефективної господарської діяльності підприємства</i> та її практичної реалізації в умовах конкурентного ринку	Вініченко І.І. [3, с. 10]
Порівняльний	наскільки <i>продуктивна й ефективна фірма щодо конкурентів</i> , посередників та в обслуговуванні замовлень	Діксон П.Р. [4, с. 131]
Ресурсний	можливість <i>ефективно розпоряджатися власними та позиковими ресурсами</i> підприємства в умовах конкурентного ринку	Должанський І.З. [5, с. 384]
Порівняльний та ресурсний	тимчасовий стан об'єкта, забезпечуваний <i>здатністю до кращого використання ключових компетенцій у порівнянні з конкурентами</i> й умінням підтримувати цей стан якийсь час	Білецька І.І. [1, с. 81]
Потенціально-ресурсний	сукупність <i>не реалізованих конкурентних переваг</i>	Долишній М.І., Беленський П.Ю. [6, с. 248]

(Складено авторами на основі [1-4, 6])

Матеріальну основу становлять багатогалузеві продовольчі комплекси (ПК), що зазвичай охоплюють три функціональні сфери (рис. 1.), які функціонують у взаємній залежності та здійснюють вплив одне на одного. Оскільки підприємства АПК не є замкнутою системою та

проаналізувавши визначення конкурентоспроможності підприємства, пропонуємо власний погляд на визначення цього поняття на основі системно-ситуаційного підходу.

Конкурентоспроможність підприємств АПК – це система характеристик підприємства, що визначають його потенційні можливості адаптуватись до навколишніх умов та ефективно функціонувати в умовах ризику та невизначеності, випускати і реалізовувати продукцію, відмінну від конкурентної на ринку сільськогосподарської продукції і послуг, можливість ефективного використання земельних, трудових, матеріально-технічних і фінансових ресурсів та пристосування до нових умов господарювання.

Рис.1. Функціональні сфери багатогалузевих продовольчих комплексів
(власна розробка автора)

Сьогодні у межах світової агро-продовольчої системи функціонують три основні види сільськогосподарського виробництва: індустріальне, плантаційне та дрібнотоварне, їх характеристики наведені у табл. 2.

Таблиця 2

Основні види сільськогосподарського виробництва

Вид	Характеристика
Індустріальне	Характеризується орієнтацією на вирощування великих урожаїв моно-культур або розведення конкретних видів свійських тварин для продажу, яке розповсюджене у промислово-розвинутих країнах світу, домінує серед інших видів, стрімкий розвиток протягом останніх десятиліть пов'язаний із широким

	застосуванням досягнень науково-технічного прогресу..
Плантаційне	Спеціалізується на вирощуванні тропічних культур (банани, кава, какао), переважно для продажу на ринках у розвинених країнах. Зустрічається рідше, здебільшого в країнах Азії та Південної Америки, де вирощують чай і каву та експортують практично на всі світові ринки.
Дрібнотоварне	Традиційно забезпечує потреби власне фермерів, а надлишки продаються на ринку, що характерно для сільських районів країн, які розвиваються та де зосереджена майже половина населення світу

(власна розробка автора)

Визначаючи світову кон'юнктуру на ринку, наприклад, соняшникової олії, Україна, Аргентина та Російська Федерація вимушені конкурувати між собою. Особливо це відчувається між Україною та Російською Федерацією, географічна близькість яких змушує здійснювати поставки своєї продукції на однакові ринки. В той же час, Аргентина в силу свого географічного розташування, має змогу експортувати в ПАР, Китай, на відміну від України та Росії, продукція яких через велику відстань та, більшу вартість фрахту, поки що не є конкурентною. Цікавим є визначення найбільших регіонів вирощування соняшникового насіння на основі [11, 12], адже саме його питома вага у структурі собівартість сирої олії залежно від олійності насіння та інших факторів знаходиться у межах 84,0-90,0%. Вітчизняні виробники мають деякі сильні конкурентні переваги на зовнішньому ринку аграрної промисловості, оскільки значне зниження курсу національної валюти, яка займає близько чверті у собівартості продукції, формує передумови для конкурентної ціни на міжнародному ринку. Також сама держава зацікавлена в стимулювання виробників оліє-жирової продукції до міжнародного співробітництва, оскільки таким чином формується потік іноземної валюти в державу.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших досліджень в даному напрямі.

Переробна промисловість не може ефективно функціонувати без якісної сировини та сучасних засобів виробництва. Саме тому, лише за

умови розвитку виробництва кожної із сфер в державі можливе ефективну функціонування всього агропромислового комплексу. І, не зважаючи на велику кількість досліджень і досить численні публікації, питання конкурентоспроможності та міжнародної інтеграції підприємств АПК, як предмету для забезпечення міжнародного співробітництва з іншими країнами, в тому числі з КНР, вимагають більш глибокого дослідження та висновків.

Література

1. Білецька І.І. Конкурентоспроможність у її сучасному трактуванні / АПЕ. - 2014. - № 10 (40).— С. 80-87.
2. Бабенко Ю.В. Ринок соняшнику: втрачені надії / Пропозиція. - 2010. - № 4. - С. 43-45.
3. Вініченко І.І. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи / Агросвіт. – 2013. – № 21. – С. 10-13.
4. Диксон П.Р. Управление маркетингом; пер. с англ. – М.: ВИНОМ, 2010. – 560 с.
5. Должанський І.З., Загорна Т.О. Конкурентоспроможність підприємства – К.: Знання, 2011. – 384 с.
6. Долішній М.І. Стратегічні фактори глобальної конкуренції і механізми забезпечення конкурентоспроможності регіонів / М.І. Долішній, П.Ю. Беленський, Н.І. Гомольська // Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики: монографія. – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. – 248 с.
7. Євчук Л.А. Перспективи використання насіння соняшнику / Агроперспектива. – 2012. – № 3. – С. 18-21.
8. Калінчик М.В. Оліє-жировий під комплекс України: проблеми, аналіз, оптимізація / М.В.Калінчик, М.М.Ільчук, А.Д.Герасименко. – К.: вид-во «Нічлава». – 2016. – 92 с.

9. Мазур Г. Ф. Удосконалення механізму державного регулювання та стимулювання розвитку агропромислового виробництва // Економіка АПК. – 2013. – № 2. – С. 21-25.

10. Никитюк О.В. Сучасний стан та особливості функціонування олійно-жирового комплексу України / Ефективна економіка 2012. – [Електронний ресурс], режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

11. Шумейко В.М. Маркетинговий менеджмент експортного потенціалу олійно-жирового комплексу України / Механізм регулювання економіки. – 2014. – №4. – Т.2. – С. 177-184.

12. Яценко О.М. Конкурентоспроможність галузей сільського господарства в умовах глобалізації ринку продовольства / Економіка АПК. – 2016. – №1. – С.31-38.

13. Кучинський В.П., Коновалова Н.С. Фактори конкурентоспроможності в ХХІ столітті – Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій : матеріали I Всеукр. наук.-прак. конф. – К. : НТУУ «КПІ», 144 с. – с. 118-120

References

1. Biletska I.I. Konkurentospromozhnist u yii suchasnomu traktuvanni / АРЕ. – 2014. – № 10 (40). – S. 80-87.

2. Babenko Yu.V. Rynok soniashnyku: vtracheni nadii / Propozytsiia. – 2010. – № 4. – S. 43-45.

3. Vinichenko I.I. Konkurentospromozhnist ahrarnykh pidpriemstv: stan i perspektyvy / Ahrosvit. – 2013. – № 21. – S. 10-13.

4. Dikson P.R. Upravlenie marketingom; per. s angl. Pereizd. – M.: VINOM, 2010. – 560 с.

5. Dolzhanskyi I.Z., Zahorna T.O. Konkurentospromozhnist pidpriemstva – K.: Znannia, 2011. – 384 s.

6. Dolishnii M.I. Stratehichni faktory hlobalnoi konkurentsii i mekhanizmy zabezpechennia konkurentospromozhnosti rehioniv / M.I. Dolishnii, P.Yu. Bielienskyi, N.I. Homolska // Konkurentospromozhnist: problemy nauky i praktyky: monohrafiia. – Kharkiv: VD «INZhEK», 2012. – 248 s.

7. Yevchuk L.A. Perspektyvy vykorystannia nasinnia soniashnyku / Ahro-perspektyva. – 2012. – № 3. – S. 18-21.

8. Kalinchyk M.V. Oliie-zhyrovyi pid kompleks Ukrainy: problemy, analiz, optymizatsiia / M.V.Kalinchyk, M.M.Ilchuk, A.D.Herasymenko. – K.: vyd-vo «Nchlava». – 2016. – 92 s.

9. Mazur H. F. Udoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho rehuliuвання ta stymuliuвання rozvytku ahropromysloвого vyrobnytstva / Ekonomika APK. – 2013. – № 2. – S. 21-25.

10. Nykytiuk O.V. Suchasnyi stan ta osoblyvosti funktsionuvannia oliino-zhyrovoho kompleksu Ukrainy / Efektyvna ekonomika 2012. – [Elektronnyi resurs], rezhym dostupu: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

11. Shumeiko V.M. Marketynhovyi menedzhment eksportnoho potentsialu oliino-zhyrovoho kompleksu Ukrainy / Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky. – 2014. – № 4. – T.2. – S. 177-184.

12. Yatsenko O.M. Konkurentospromozhnist haluzei silskoho hospodarstva v umovakh hlobalizatsii rynku prodovolstva / Ekonomika APK. – 2016. – № 1. – S.31-38.

13. Kuchynskyi V.P., Konovalova N.S. Faktory konkurentospromozhnosti v XXI stolitti – Hlobalizatsiia napriamiv formuvannia promysloвого potentsialu v umovakh postindustrialnykh transformatsii : materialy I Vseukr. nauk.-prak. konf. – K. : NTUU «KPI», 144 s. – s. 118-120.